

Pilipi zengât ekap Paulonâ kulemgum zingip.

Mâsop den.

1 ¹Yesu Kristogât kore a Paulo sot Timoteo, net Pilipi kamânân Yesu Kristogât singi a sot galem a sot a sâtnâ, zengât ekap zi kulemgum pet.

²Ibâniņ Anutu sot Kembuniņ Yesu Kristo, zekâren gâbâ tânzâņgozâņgoņ sot um lumbeņâ zengâren zimbap.

Paulo zâk tâk namin tap Pilipi a ambân zengât op Kembugâren ninâu sâip.

³Nâ zengât nâņgâman dâp Anutu sâiwap sâm dukuman. ⁴⁻⁵Zen singi âlip nâņgâmņâ nen sot pâlâtâņ urâwen. Oi narâk zoren gâbâ ârândâņ nep tuum gawen. Nâ zorat ninâu sâman dâp, zengât umâlep op Kembugâren sâiwap sâm ninâu sâman. ⁶Oi itâ nâņgâm kâtigian. Anutuņâ nep âlip zengâren topkwâipņâ tuum âim ândei Yesu Kristo taki bonņâ muyagibap. ⁷Nâ zengât yatâ nâņgâman. Zo topņâ itâgât. Nâ zoren singi âlipkât op den nebân tap sot tâk namin ândia zen aksik tânnowe. Oi nâ zorat umnandâ zen saazingâmap. ⁸Yesu Kristonâ tânnogi umnandâ saazingâmap, zo perâkņak dâzâņgua Anutuņâ nâņgi bon uap.

⁹Oi buku orotziņandâ sot um nâņgânâņgâziņ kubikaņgâm lâmbari kut ñai ñai bâliņâ sot âlipņâ zo târârak ek nâņgâm kubikpigât ninâu sâman. ¹⁰Oi zen kut ñai bonņâ ek nâņgâm Kristo gâbapkât um salek sot tosa buņ bâbâlaņ op mambât ândibi. ¹¹Oi Yesu Kristonâ tânzâņgoi ândiândi târârakkât bonņâ muyagine Anutugât sâtâre sot sâm âlip muyagibap.

Nâmbutņandâ pabâtgwabât op singi âlip sâwe.

¹²Bukurâpnâ, zen kwakpegât dâzâņgobâ. Ziren kut ñai ñai muyagenigip, zorâņ singi âlip laņ kârâbapkât muyageip. ¹³Nâ Kristogât opņâ tâk namâ a orâwan. Tâk namâ zorat singi orâwan, den zorâņ a kâukņâ sot kâwali a sot a torenņâ ziren ândie, zengât kindapziņan giarip.

¹⁴Oi tâk namin yatâ ândim kâtigiangât bukurâpniñâ doņbep mârum keņgât urâwe, zen zo birâm Kembangâren nâņgâm pâlâtâņ kwap Anutugât den keņgât buņ sâme.

¹⁵A nâmbutņâ zen um kâlak otnim sâknam ninam Kristogât den zo um kâlágân sâme. A nâmbutņandâ ko umâlep otnim sâme. ¹⁶Umâlep otnim sâme, zen nâ siņgi âlip galem op tâk namin zeman, zorat umziņandâ gâsânogi sâme. ¹⁷Nâmbutņandâ ko zâizâiņ op kâsa otnim Kristogât kot sâne laņ kârâmap. Zo tâk namâ kwâkņan um sâknam muyageninam upme. ¹⁸Oi yatâ mo yatâ, sâm gulipkum sâbi mo perâkņak sâbi, zorat wangât doņbep sânat. Kristogât den laņ kârâm âibap, zorarâk sâtâre opman.

Paulo zâk mumuņâ sot ândiândiņâ, zorat ârândâņ okņangip.

¹⁹Oi itâ sâm umâlip nâņgâm ândibat. Zen nâgât op ninâu sâne Yesu Kristogât Kaapumņâ betnan mei olaņnine ândibat. ²⁰Nâ itâ upatkât otnigi ândian. Nâ narâk ziren keņgât sot aņun sâsâli mân upat. Umnâ zâkkâren pam kore okņangâm ândibat. Op gâwan, zo yatâ op ândibat. Nâ wâgân ândibat mo mumbarân a ziņâ nikne âlip oi Kristo sâm âlip kwâkņangâbi. ²¹Nâgât ândiândiņ, zo Kristo. Nâ mumbat mo ândibat? Ŋâi mo Ŋâigât ârândâņ otnigap. Mumbatņâ kut Ŋâi âlipņâ mimbat. Hângât kâbâ yâmbât zo birâm sumbemân kut Ŋâi âlip zo mimbat. Zorat nâņga sâtâreņoot uap. ²²Ka hânân târokwap ândibat zo ko hânân nep tuuga bonņâ muyagibap. Zorat nâ um zagât uan. Ŋâi mo Ŋâigât bâbâlaņ upâ. ²³Ŋâi mo Ŋâigât ârândâņ otnigap. Hân zi birâm Kristo muyagem zâk sot ândibatkat âkņâlian. Zâk sot ândibat, zorat nâņga sâtâreņoot uap. ²⁴Ka zen mandu upegât hânân târokwap ândia âlip upap. ²⁵Oi zorat itâ nâņgan. Nâ mân mom zen sot ândibat. Nâ betziņan mem ândia nâņgâm pâlâtâņziņ gwâlântensâi sâtâre op ândibi. ²⁶Zengâren gamņâ ândia nâgât op Yesu Kristo sâm âlip kwâkņangâm ândim zâibi.

Tânagom ândiândiņ nep tuunat.

²⁷Zen umziņ mindum ândibi. Oi saagua op Kristogât siņgi âlip zo târârak mem kinbi. Zen Kristogât a gakârâpņâ ândie, zorat yatâ op ândine dâp upap. Zen um kânok opņâ tânagom kin siņgi âlipkât ândiândi nep tuune ga ziņgitpat mo kârebân ândim siņgiziņik nâņga âlip upap. ²⁸Tânagom kin kâsarâpziņâ zengât keņgât mân op ândibi. Zen yatâ utne Anutuņâ zâk kâsaziņ birâziņgâm zen gâsâzâņgobap, zorat topņâ muyagei ek nâņgâbi. ²⁹Anutuņâ zen Kristo nâņgâm pâlâtâņ kwâkņangâbigât sâip. Oi zorik buņâ. Zâkkât opņâ sâknam nâņgâm kore okņangâbigât nâņgâziņgip. ³⁰Nâ mârum sâknam nep topkwap tuum ândia nigâwe. Oi irak zi yatik sâknam kwâkņan tuuga siņginâ nâņgâme. Oi zen yatik sâknam kwâkņan siņgi âlip nep tuum ândim kâtigibi.

Um Kânok op buku utnat.

2 ¹⁻²Zengâren gâbâ Kristogât opnâ umziņ tânagom sot Kaapum sot op târotâro sot buku orot zo yatâ ziap? Um bâbâlaņ orot zo yatâ ziap? Mo zen Kristo sot pâlâtân utnetâ umziņ saamņâ kâtikņan kwapmap? Zo yatâ ziap oi ko um nânġânânġâziņ mâpotpi. Oi umziņ kânok oi zorarâk nânġâm ândibi. Zen yatâ utnetâ sâtâre kwâkņan ândibat. ³Zen zâizâiņ op sâk mâmeyân mân upi. Gâ gikâ umġâ mem gemņâ bukuganġât nânġâna zâibap. ⁴Gâ gikanġât kut nâi âlip upapkât buņâ, bukurâpkâ zengât kut nâi âlip upapkât ârândâņ nânġâban.

Yesuņâ mâtâp lâņip, zo yatik lâņnat.

⁵Yesu Kristogât nânġânânġâ zeip, zo yatik zengâren zimbap. ⁶Zâk Anutuyâk op ândeipnâ Anutu tobat ândian sâm mân anġân kârip. ⁷Zâkņâ kut nâi zo kwâkâm pam kore a zengât tobat op a tobat yatâ muyageip. ⁸Oi tobatnâ ikne a tobat yatâ oip. Zâk a giginâ op ândim sât luluņ mâtâpnâ lâņ ândimņâ moip. Mumuņâ mâte oi poru nagân mumbapkât mân anġân kârip. ⁹Yatâ oipkât Anutuņâ mem zâi a zâizâiņ patâ kwânânġip. Kwânânġâmņâ kut siņġiņâ laņ kârâm a zengât kotsiņġi, zo mâpot mem kinbapkât sâm pindip. ¹⁰Oi sumbemân sot hânân sot hân ombenjan ândime, nen aksik patâ Yesugât kot nânġâm hânân gei pindiņsânat. ¹¹Oi lâuniņandâ itâ sânat, “Yesu Kristo, zâkņâ Kembu patâniņâ ândiap.” Yatâ sâm Anutu Ibâ sâm âlip kwâkņanġânat.

Âlip utnatkât kâtiginat.

¹²Bukurâpnâ, zen âsâbâņ sâtnâ lume. Zen sot ândiyâk buņâ, kârebân ândia zo yatik otnime. Zo yatâ op kubikkubikziņanġât bonņâ muyaginam zikņik zikņik kâtigibi. Zorat umziņ kengât op sânam kwâtkwât op kâtigibi. ¹³Wanġât, Anutu zikņak umziņan nep tuugi um bâbâlaņ op sâtnâ lubigât imbanâ ziņġâmap, zorat. ¹⁴Zen kut nâi nâi upme, zo âkon sâm sot um zagârân mâsimâsikâ mân upi. ¹⁵Zen yatâ opnâ Anutugât nan bârarâp tosa buņ sot um salek op ândibi. A ġânġonâ narâk ziren ândie, zengât osetziņan âsakņâ yatâ op ândibi. ¹⁶Âsak yatâ op ândiândigât den ziiņ mem ândim a ambân dâzânġobi. Yatâ utne Kristo takâtakâņ narâkņan itâ sâm zengât sâtâre upat, “Sâknam nânġâm nep tuuwan, zorat bonņâ muyagiapkât sâtâre upat.”

¹⁷Zen nânġâm pâlâtânziņâ Anutugât siņġi sâm pane ziap. Nâ zo yatik sâknâ zâkkât siņġi sâm mumbat, zorat umâlep sâtâre opnâ zen sot umâlep nânġâbat. ¹⁸Oi zen yatik sâtâre op nâġât umâlep nânġâbi.

Timoteogât den.

¹⁹Kembu Yesuņâ nânġi dâp oi Timoteo kek sâņgongua zengâren ġâbapkât san. Oi zengâren ġâbâ den siņġi mem âburem ga zengât siņġi den dâtnogi umnâ diim gibap. ²⁰A yatâ zo nâi mân ândie. Zâk perâkņak zengât nânġâmņâ

umꞛandâ tânzânꞛobap. ²¹Nâmbutnã zen ziꞛanꞛgât nânꞛgâm Yesu Kristogât nep zo dâꞛ mân tuume. ²²Timoteo ândiândiꞛanꞛgât topnã âlip nânꞛge. Nanꝼandâ ibânã bekꝼan memap, zo yatik nã siꝼiã âlip nebân betnan memap. ²³Oi nã ninan yatâ mo yatâ muyagibat, zo nânꝼgãmñã zâk sãnꝼongua gâbap. ²⁴Oi Kembuñã nânꝼgânigi ninak zeꝼgären kek gâbat.

Eporidito, zâkkât den.

²⁵Nã kut nãï kârum ândia zen Eporidito sãnꝼongune ga tânnogip. Zâk bukunã op betnan memap sot kâwali a bukunã ândimap. Zâk mâburem ziꝼgâbam san. ²⁶Oi zâk mâsek op zeï zen siꝼiñã nânꝼgawe. Zâkkât nânꝼgâm kwâkâ upegât umñã zeꝼgären tâi nânꝼgâm ândiap. Zâk zeꝼgären gam ziꝼgitpapkât okꝼanꝼap. ²⁷Zâk mâsek donꝼbep op mumbam oip. Oi Anutuñã tângum bekꝼan meip. Oi zorik buñã. Nâgären umbâlã muyagebapkât bekꝼan meip. ²⁸Zen ekñã umâlip upigât sot nã yatik nânꝼgâm kwâkâ mân ândibatkât zâk mân anꝼgân kârâm sãnꝼongua gâbap. ²⁹Zorat zeꝼgären gâi zen umâlip nânꝼgânꝼanꝼgâm Kembugât op buku okꝼanꝼgâbi. Zen a yatâ zo hurat kwatziꝼgâbi. ³⁰Zâk Kristogât nepkât mumbam op zeip. Zeꝼgât hâuñã kore otnibapkât sâkñã mân anꝼgân kârip.

Siꝼgi âlip kukuñ a zo zeꝼgât galem utnat.

3 ¹Bukurâpnã, den nãï sâbã. Kembugât opñã umâlîbân ândibi. Den zo mârum sãm dâzânꝼowan. Dum zorigâk kulemgum ziꝼgâbam nânꝼgâm mân kwaksan. Wangât, zorânã tânzânꝼobap, zorat. ²Zen wâu ulin zeꝼgât galem ândibi. Zen bâliꝼanꝼgât nep tuume. Sâkziñã mânânꝼgâtme, a yatâ zo zeꝼgât galem oranꝼgâm ândibi. ³Zo zen kwabã kwaranꝼgâm nen Kembugât a sâme. Zo yenñã. Nen ko Anutuꝼgât a bonñã ândimen. Kaapumñã otningi Kembu kore okꝼanꝼgâmen. Oi Yesu Kristo sot pâlatânꝼ upmen. Oi nânꝼgâm pâlatânꝼniñã zo sâkkât zoren mân pamen. ⁴Nã sâkkâren târokwapã sãm âlip opam. A nâmbutnã zen sâkkâren târokwapme. Nã yatâ upã sãm walâziꝼgâbam. ⁵Zorat topnã sãm muyagibã. Nã muyagem sirâm nâmburân zagât zia karâmbuñan kwabânowe. Nã Isirae a kâmurân gokñã, Benyamingât kiunã. Nã Yuda a, Yuda zeꝼgären gâbã âsagiwan. Nã Parisaio a op Mosegât gurumin den lum ândiwan. ⁶Kâtiknanꝼgât op Kembugât kâmut, zeꝼgât kâsa orâwan. Kembugât gurumin den zo perâkñak lum kwâtâtewan. Oi târârak mâtâp lâñ ândiwan.

Pauloñã Kristogât op kut nãï nãï birip.

⁷Oi nã mârum kut nãï nãï mem ândim nânꝼa bon oip. Bet ko Kristogât opñã nânꝼa yenñã oip. ⁸Perâkñak, nã Kembuñã Yesu Kristo, zâkkât topnã ek nânꝼa bon oi kut nãï nãï mârum orâwan sot nâmbutnã pisuk patâ, zorat nânꝼa yenñã uap. Nã Kristo sot pâlatânꝼ upat sãm kut nãï nãï sãnꝼiñã eksa iisâk yatâ oi birâwan.

⁹Nâ gurumin den lum târârak upatkât buŋâ. Kristogâren nângâm pâlâtâŋ kwap tosanâ buŋ ândiândiŋ, zorat otnigap. Nângâm pâlâtâŋ zo Anutugâren gok. Zâkŋâ nâŋgi tosanâ buŋ upapkât san. ¹⁰Nâ Kristo sot pâlâtâŋ ua zaatzaatŋangât imbanŋâ nâgâren muyagei zâk sâknam nâŋgip, yatik nângâbat. Yatâ opŋâ moip, zorat holi muyagibat. ¹¹Yatâ op âim mumuŋan gâbâ zaatpat, zorat otnigap.

Kâtigem âim kikerân âi gâsunat.

¹²Nâ ninaŋgât itâ mân san, “Paulo nâ sârârâk kârâm mârûm kikerân ga gâsuan.” Buŋâ. Ka Yesu Kristoŋâ nâ gâsunigipkât kiket gâsubam sârârâk kârâm âiman. ¹³Bukurâp, kiket muyagem gâsuan, ninaŋgât nâŋga yatâ mân uap. Zitâ opman. Kut ŋâi birâwan, zo kândâtkoman. Oi kut ŋâi mâtenan kinzap, zo mimbatkât kâtigeman. ¹⁴Oi Anutuŋâ Yesu Kristogât op diinigi sumbemân âibatkat op kiket âi gâsubat.

¹⁵A um nângânâŋgâniŋ lâmbarip, nen aksik zo yatâ nângâm ândinat. Oi a nâmbutŋandâ kut ŋâigât nângâne mâtâp ŋâi opmap oi ko Anutuŋâ mâtâp âlip tirâpzaŋgoi ek nângâbi. ¹⁶Mâtâp lâŋ gawen, zorik lâŋ âinâ.

Nen sumbem kamângât bonŋâ ândinatkat niŋgip.

¹⁷Bukurâp, nâ mâtâbân kândom otziŋga zen yatik mâtâp zirenâk molinim lâŋbi. A nâmbutŋâ yatik ândim kândom otziŋgâme, zengâren sinziŋ ek ândibi. ¹⁸A doŋbep zengât dâzâŋgom gâwan. Zi isem umbâlâ op dum dâzâŋgobâ. Zen Kristo poru nagân kukuŋâ, zâk kâsa miŋangâme. ¹⁹A zo, ziŋ tâmbetagoagoŋangât siŋgi ue. Zen tep kâmbozizandâ kembu otziŋgâmap. Oi aŋunŋoot zorâŋ umâlip kwatziŋgâmap. Hângât kut ŋâi ŋâi, zorarâk nângâm ândime. ²⁰Nen ko sumbem kamângât bonŋâ. Oi zoren gâbâ nengât kubikkubik a, Kembu Yesu Kristo, zâkŋâ ga gâsânâŋgobapkât mambât ândimen. ²¹Zâk a sot kut ŋâi ŋâi mem gemŋâ zikŋâ ombenjan nâmbanbapkât imbanŋâ zemŋangap. Zâkkât imbanŋâ zorâŋâ sâkniŋ gigiŋâ melâŋi zik sâk yatâ neule âsakŋoot upap.

Paulogât berân mâme a, zengât den.

4 ¹Bukurâpnâ, nâ ga ziŋgitpatkât nâŋgan. Umnâ zengâren kinzap. Nâ zengât sâtâre opman. Zen Kembu sot pâlâtâŋ op kâtigem ândibi.

²Eudodia sot Sintike, ambân zagât zo zet Kembugât op um kânok op ândibabot. ³Oi betnan memmat, gâ ambân zagât zo betzikŋan mimban. Zet sot Kelemento sot buku nâmbutŋâ, zen siŋgi âlipkât nep tânnone tuuwen. Kutziŋâ ândiândi kâtikkât ekabân ziap.

Sâm bâbâlaŋ den.

⁴Zen Kembugât op umâlip nângâm sâm âlip kwâkŋangâm ândibi. Nâ dum sâbâ. Zen sâtâre op ândibi. ⁵Zen um lumbeŋâ sot um lâklâk ândine a ziŋ ziŋgit nângâbi. Kembu takâtakâŋangât narâk mâte otningap. ⁶Kut ŋâi ŋâi zorat mân nângâm kwâkâ upi. Umziŋan den topŋâ topŋâ ze Anutu dukubi. Oi sâiwap sâm

dukubi. ⁷Oi Anutugâren gâbâ um lumberjâ, zo a nângânângâniŋ walâmap. Yesu Kristogât op um lumberjâ zorâŋâ neŋgâren kwâlâlâksâm zimbap.

⁸Oi bukurâp, den ŋâi sâbâ. Kut ŋâi ŋâi bonŋâ sot hurat kwâkwat, kut ŋâi ŋâi târârakŋâ sot salekŋâ, kut ŋâi ŋâi tobat âlip sot hikpârâkŋoot, kut ŋâi op kwâtâkwâtâtiŋ sot umâlip muyagime. Kut ŋâi ŋâi zo aksik nângâm ândibi.

⁹Nâ den dâzâŋgom tirâpzanŋua ek nângâwe, zorik op ândine Anutu, lumberjâ mariŋandâ zen sot ândibap.

Paulo yatâ mo yatâ ândei âlip oip.

¹⁰Zen betnan miegât Kembugâren umâlip patâ nângan. Zen mârum nâgât nângâm betnan minam mâtâpkât kwagâwe, zo nângan. ¹¹Nâ kut ŋâi kârum mân san. Nâ kut ŋâi ŋâi kârumŋâ yen ândian, zorat nânga mân bâliŋ opmap. ¹²Nâ gigiŋ op ândiândiŋ mo gom sambe zemnigi ândiândiŋ, zo yatâ âlip ândibam. Tepkât op ândiândiŋ mo gomsambe kwâkŋan ândiândiŋ mo puyân ândiândiŋ, zorat topŋâ aksik nângâman. Zo yatâ mo yatâ ândia âlip opmap. ¹³Yesu Kristoŋâ imbaŋâ nigi kâtigeman, zâkkât op yatâ mo yatâ zo ândia âlip opmap.

¹⁴Nâ sâknâmân ândia zen betnan miwe, zorat nânga âlip uap.

Paulo kut ŋâi ŋâi pindâwe.

¹⁵Pilipi kamânân gok a ambân, zen nânge. Nâ ŋiŋi âlip nep topkwap Makedonia hân birâwan, narâk zoren Yesugât kâmut nâmbut zen yen ândine zen ziiŋik nâ sot târotâro op betnan miwe. ¹⁶Oi Tesalonike kamânân ândia sâkkât kut ŋâi ŋâi zo sâp zagât nim tânnowe. ¹⁷Nâ kât sikum nibigât mân san. ŋiŋi âlip bonŋâ zeŋgâren muyagibapkât san. Oi bonŋâ zo zeŋgâren laŋ kârâbap. ¹⁸Ziŋâ nâ kut ŋâi muyagem niwe, zorat sâiwap dâzâŋgobâ. Nine gom sambe op ândian. Epaporiditoŋâ zeŋgâren gâbâ kut ŋâi zo mem ga nigi gom sambe op ândian. Ziŋâ nâ kut ŋâi otniwe, zorat nânga Kembu okŋangâwe yatâ uap. ¹⁹Oi Kembuŋâ zorat nâŋgi âlip uap. Oi Anutu, zâk gom sambe muyagemapŋâ Yesu Kristogât op kut ŋâi ŋâi doŋbep ziŋgi kut ŋâi mân kârum ândibi. ²⁰Oi Anutu Ibâniŋâ, zâkkâren sâm âlip zinziŋ zem zâimâmbap. Perâkŋak.

Den murukjâ.

²¹Yesu Kristogât opŋâ nângâziŋgan. Zo Yesugât ŋiŋi a dâzâŋgom nângâbi. Bukurâp nâ sot ândime, zen nângâziŋge. ²²Kembugât ŋiŋi a Roma a kutâ Sisagât kiŋ top ândie sot Kembugât ŋiŋi a nâmbutŋâ, zen aksik nângâziŋge.

²³Kembu Yesu Kristogâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋandâ um dâpziŋan zimbap. Perâkŋak.
Zo yatik.